

24.08.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**24 Ağustos 2023
Perşembe**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

24 Ağustos 2023 Perşembe

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

CUMHURBAŞKANI KARARI

— Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1718 (2006) Sayılı ve Müteakip Kararları ile 2231 (2015) Sayılı Kararının Uygulanması Hakkındaki 24/2/2021 Tarihli ve 3578 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının Eki EK-I Sayılı Listede Yer Alan Bazı Kişi ve Kuruluşlara Ait Bilgilerin İlişik Listede Belirtildiği Şekilde Güncellenmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 7510)

ATAMA KARARLARI

— Cumhurbaşkanlığı Tarafından Yapılan Atamalar Hakkında Kararlar (Karar: 2023/388, 389, 390, 391, 392)

YÖNETMELİKLER

— 6306 Sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
— Pembekurt ile Mücadele Hakkında Yönetmelik

TEBLİĞ

— Dış Ticaret Sermaye Şirketlerine İlişkin Karar

KURUL KARARI

— Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulunun 22/08/2023 Tarihli ve 75935942-050.01.04-[01/18742] Sayılı Kararı

'Tarım desteklerini sistematik hale getirmek için çalışma yapıyor'

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Başkanı Şemsi Bayraktar'ı ziyaret ederek, çiftçilerin sorunlarını dinledi. Yılmaz, iyi niyetle verilen tarımsal desteklerin yan etkileri olabildiğine dikkat çekerek, tarımsal desteklerin sistematik hale getirileceğini aktardı.

ANKARA (EKONOMİ) - Cumhurbaşkanı Cevdet Yılmaz, Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Başkanı Şemsi Bayraktar ve yönetimini ziyaret ederek tarım sektörünün sorunlarını dinledi.

Görüşmenin ardından kısa bir açıklama yapan Cevdet Yılmaz, tarım desteklerini sistematik hale getirecek, bürokrasiyi azaltacak çalışmalar yapıldığını bildirdi. Görüşmeden azami derecede istifade etme gayreti içinde olacaklarını dile getiren Yılmaz, "Her şeyi bir anda yapmak mümkün değil, belli süreç içinde aşama aşama hayata geçireceğiz" diye konuştu. Kamunun, üreticiler ve ilgili taraflarla sürekli diyalog içinde olması gerektiğini söyleyen Cevdet Yılmaz, "Hangi adımı atarsak atalım bunu istişare ile gerçekleştirecek hata payını düşürüp, sahiplenmeyi de artırmış oluruz" dedi.

Tarım ve gıda konusunda planlamanın hem ülkemiz için hem de dış dünyayla ticarete çok önemli olduğunu belirten Cevdet Yılmaz, tarımda ölçek meselesinin de toplantıda ele alındığını kaydetti. Arazilerin miras yoluyla parçalanmasının verimliliği düşürdüğünün altını çizen Yılmaz, görüşmede miras hukukundaki değişiklik, toplulaştırma ve tarımsal sulamanın önemli başlıkları oluşturduğunu aktardı.

Yan etkisi olan destekler

Kamu yatırımları içinde sulamaya ağırlık vermeye çalıştıklarına değinen Cevdet Yılmaz, kısa sürede bitecek projelerin önceliklendirileceğini, buradan sağlanacak gelirle diğer projelerin destekleneceğini vurguladı. Çok sayıda devlet desteğinin farklı başlıklar altında verildiğini dile getiren Yılmaz, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın bu desteklerin sistematik hale getirilmesi için çalıştığını ifade etti.

Yılmaz etki değerlendirme çalışmalarının da çok kıymetli olduğuna işaret ederken, çok kıymetli ve iyi niyetle verilen desteklerin tahmin edilemeyen yan etkilerinin oluşabildiğini vurguladı. Cevdet Yılmaz, desteklerin toplulaştırılarak, idari yükleri azaltılarak verilmesinin çok önemli olduğunu belirtti.

Mısır fiyatını duyan 'şaka mı?' diye soruyor

TZOB Başkanı Şemsi Bayraktar ise görüşmede maliyet sorunlarını dile getirdiklerini belirtirken, üretimde dışa bağımlılık sebebiyle mazot, gübre ve ilaç fiyatlarındaki artışın maliyeti artırdığını kaydetti.

Üreticilerin bazı ürünlere para kazanamadıkça aşırı borçlanmak zorunda kaldığını dile getiren Bayraktar, bu yüzden destek bütçesinin artırılmasını istediklerini kaydetti.

Geçen yıl 5700 lira olan mısırın ton fiyatının bu yıl sadece yüzde 5 artırılarak 6000 liraya çıkarılmasına üyelerden büyük tepki geldiğini ifade eden Bayraktar, "Bazı üyelerimiz arayarak bunun şaka mı? Olduğunu soruyor." Dedi. Mısır fiyatında revize istediklerini belirten Bayraktar, "Geçen yıl ithalata 1 milyar dolar harcadık, bu yıl da 6 ayda 1.5 milyon ton ithalat yapmışız. Eğer çiftçi para kazanamazsa mısır ekmez, seneye daha çok ithalat yaparız"

'Halkın enflasyonu' katlanıyor: Gıda fiyatları son 2 ayda yüzde 22,8 arttı

Gıda enflasyonundaki ciddi yükseliş, hayat pahalılığını katlarken, Birleşik Kamu İş Konfederasyonu'nun ağustos ayı 'Halkın Enflasyonu Araştırması'na göre; ortalama fiyatlar esas alındığında gıda fiyatlarında son 2 ayda (temmuz ve ağustos) toplam yüzde 22,8 oranında artış yaşandı.

Sokakta hissedilen enflasyon ve hayat pahalılığı vatandaşın belini bükmüş durumda. Son olarak, Birleşik Kamu İş Konfederasyonu'nun Ar-Ge birimi KAMU-AR, "Halkın Enflasyonu Araştırması"nın ağustos ayı sonuçlarını açıkladı.

Ankara'daki marketlerden düzenli olarak derlenen temel gıda maddesi ve asgari ölçüde bir insanın yaşayabilmesi için yapması gereken gıda dışı harcamaları dikkate alarak hesaplanan fiyat endeksinin ağustos 2023 sonuçları şöyle:

Seçimden sonra Türkiye yeni bir yüksek enflasyon sürecine girerken, yaz ayı olmasına rağmen gıda fiyatlarında temmuzda yüzde 12,8 gibi oldukça yüksek bir hızla başlayan artışlar ağustos ayında da yüzde 8,9 ile devam etti. Yılın ilk sekiz aylık dönemdeki fiyat artışı yüzde 63,3'ü bulurken, gıdadaki yıllık enflasyon da yeniden üç haneli rakamlara çıkarak yüzde 102,1 olarak gerçekleşti. Sonbahar ve kış aylarında gıda enflasyonunun çok daha yüksek oranlara ulaşacağı tahmin ediliyor.

“YOKSULLARIN HARCAMASININ YÜZDE 35,8’İ GIDA”

TÜİK’in en son açıkladığı tüketim harcamalarıyla ilgili istatistiklere göre en zengin yüzde 20’lik kesimin tüketiminin yüzde 16,6’sını gıda için ayırırken, en yoksul yüzde 20’lik kesimde gıdaya ayrılan oran yüzde 35,8’e kadar çıkıyor. İkinci yüzde 20’lik grupta yer alanlar ise harcamalarının yüzde 29,8’ini gıdaya yüzde 25,6’sını ise konut ve kiraya ayırıyor. Dolayısıyla gıda fiyatlarında Türkiye’de son 39 aydır yaşanan kesintisiz artış en fazla toplumun sabit gelirli yoksul kesimlerini olumsuz etkiliyor. Araştırmayla, gelirin büyük bölümünü gıdaya ayırmak zorunda olan ve enflasyona karşı herhangi bir koruması bulunmayan, dar ve sabit gelirlilerin, ücretlilerin ve yoksulların yaşadığı gerçek enflasyonun boyutunun tahmin edilmesi amaçlanıyor.

“EYLÜL 2021’DEN BU YANA GIDA FİYATLARI YÜZDE 447 ORANINDA ARTTI”

Yanlış ekonomik politikaların gıda fiyatlarında tetiklediği açtığı artış, ülkedeki açlık ve yoksulluk riskini giderek daha da büyütüyor. Türkiye’nin, yıllarca sürecektir bugünkü enflasyon sarmalına sürüklendiği Eylül 2021’den bu yana gıda fiyatları yüzde 447 oranında arttı. Diğer bir ifadeyle Eylül 2021’de 100 liraya satın alınan bir gıda sepeti için bu yıl temmuz ayında 547 lira ödemek gerekti.

“YILLIK ENFLASYON, AĞUSTOSTA YENİDEN YÜZDE 100’ÜN ÜZERİNE YÜKSELDİ”

2022 yılında yüzde 179,3’e kadar yükselen gıda fiyatlarındaki yıllık enflasyon bu yıl haziran ayına kadar baz etkisiyle, diğer bir ifadeyle bir önceki geçen yılın aynı aylarında gıda fiyatlarında yaşanan artışın bu yılın aynı ayındaki artıştan yüksek olması nedeniyle düşüş eğilimindeydi. Yıllık enflasyonun baz etkisiyle önceki aylara ve geçen yıla göre geriliyor olması fiyatların azalmasından değil artış hızının azalmasından kaynaklanıyordu. Önceki yılın aynı ayındaki yüksek oranlı artış son bir yılın hesabından çıktığı için yıllık artış azalıyordu. Ancak temmuz ayından başlayarak aylık artışlar yeniden önceki yılın aynı ayındaki artış oranının üzerine çıkmasıyla birlikte yıllık enflasyon da yeniden da yükselmeye başladı. Haziranda yüzde 80,5’e indikten sonra temmuzda yüzde 92,2’ye çıkan yıllık enflasyon, ağustosta üç ay aradan sonra yeniden yüzde 100’ün üzerine yükseldi.

“EKMEK, PİRİNÇ, UN, BULGUR FİYATLARI AĞUSTOSTA BİR ÖNCEKİ AYA GÖRE ORTALAMA YÜZDE 13,2 ORANINDA ARTTI”

Ağustosta, tüm harcama gruplarında fiyatlar bir önceki yıla göre oldukça yüksek oranlarda arttı. Yaz ayı olmasına rağmen özellikle meyve fiyatlarındaki yüksek artışlar dikkat çekti. Ekmek, pirinç, un, bulgur fiyatları ağustosta bir önceki aya göre ortalama yüzde 13,2 oranında artarken, et ve balık grubu fiyatlarında yüzde 2,5 oranında artış yaşandı. Et ve balık fiyatlarında yılbaşından bu yana yaşanan artış yüzde 89’a yaklaştı. Ağustosta önceki aya göre süt ve süt ürünleri ile yumurta grubu fiyatları yüzde 13 oranında artarken, yağ fiyatlarındaki artış yüzde 14,9 olarak gerçekleşti. Meyve fiyatlarının yüzde 12 oranında arttığı ağustosta sebze fiyatlarında, bir önceki aya göre ortalama yüzde 2 oranında artış yaşandı.

“GIDA FİYATLARI SON İKİ AYDA TOPLAM YÜZDE 22,8 ORANINDA ARTIŞ KAYDETTİ”

Ağustosta bakliyat fiyatları yüzde 5,6 artarken, salça, zeytin, bal, çay, tuz ve benzeri gıda maddelerinden oluşan diğer işlenmiş gıda fiyatlarındaki artış eğilimi ise yüzde 11,7'yle hızlanarak ile devam etti. Böylece, vatandaşlar mevcut gıda tüketim alışkanlıklarına göre seçilen 64 gıda maddesinden oluşturulan gıda sepetini satın alabilmek için ağustosta, bir önceki aya göre yüzde 8,9 oranında daha fazla para ödemek zorunda kaldı. Gıda fiyatları son iki ayda (temmuz ve ağustos) toplam yüzde 22,8 oranında artış kaydetti.

“EMEKLİLERİN SATIN ALMA GÜCÜNDEKİ ERİME DE HIZLANARAK DEVAM ETTİ”

Gıda fiyatları yılın ilk sekiz aylık döneminde ise yüzde 63,3 oranında artış yaşandı. Böylece seyyanen zam nedeniyle değişik maaş ve ücret seviyesine değişik oranlarda yansımış olan bu yıl temmuz ayında yılın ikinci yarısı için yapılan ücret ve maaş zamları, birçok ücretli için yılın ilk sekiz aylık dönemindeki gıda fiyat artışına yetiemedi. Yüzde 25 zamlarla yetinmek zorunda kalan emeklilerin satın alma gücündeki erime de hızlanarak devam etti.

“YUMURTA FİYATLARINDA YÜZDE 55,8 ORANINDA ARTIŞ OLDU”

Bu yıl ağustosta geçen yılın aynı ayına göre ekmek, un, bulgur, makarna fiyatlarında yüzde 70,1, et-balık fiyatlarında 115,8, süt ve süt ürünleri ile yumurta fiyatlarında yüzde 55,8 oranında artış oldu. Bir yıl öncesine göre yağ fiyatları yüzde 59,3 oranında arttı. Meyve fiyatları yüzde 132,3, sebze fiyatları ise yüzde 239,6 oranında artış gösterdi. Bakliyat fiyatları son bir yılda yüzde 37,2, diğer gıda fiyatları ise yüzde 71,3 oranında zamlandı. Tarım ürünü üretici fiyatlarındaki artışlar gıda fiyatlarındaki yıllık artışın önümüzdeki aylarda da üç haneli oranlara doğru tırmanmaya devam edeceğine işaret ediyor.

Eylül 2022- Ağustos 2023 aylarını kapsayan son bir yıllık dönemdeki ortalama gıda fiyatları, Eylül 2021-Ağustos 2022 dönemindeki ortalama fiyatlara göre yüzde 115,4 oranında artış gösterdi.”

Merkez Bankası'ndan beklenti 2.5 puanlık artış

Merkez Bankası'nın kademeli faiz artışlarına, bugün sonuçları açıklanacak Para Politikası Kurulu (PPK) toplantısında politika faizini 250 puan artışla yüzde 20'ye çekerek devam etmesi bekleniyor.

Reuters anketine katılan 17 ekonominin tamamı yüzde 17,5 seviyesindeki politika faizinde artış beklerken, tahminler yüzde 18 ila yüzde 20,5 bandında yer alıyor. Ankette sekiz ekonomist 250 baz puan, dört ekonomist 200 baz puan, üç ekonomist 150 baz puan, ve birer ekonomist 50 ve 300 baz puan artış bekliyor.

TCMB, haziran ve temmuz aylarında 900 baz puanlık faiz artışıyla politika faizini yüzde 17,5 çekmiş, enflasyon görünümünde belirgin düzelme olana kadar kademeli sıkılaştırmanın devam edeceğini söylemişti. Fakat yapılan faiz artışı, vergi artışları ve TL'nin değer kaybı sebebiyle yükselen enflasyonun yanında beklentilerin oldukça altında kaldı. TCMB faiz kararlarını sıkılaştırma içeren diğer adımlarla destekledi.

Reuters anketine göre de TCMB'nin önümüzdeki aylarda faiz artışlarına devam etmesi bekleniyor. Ankette 2023 sonu faiz tahminlerinin medyanı yüzde 25 seviyesinde bulunuyor. Tahminler yüzde 20 ile yüzde 30 bandında yer alıyor

Hazine borç stoku 5 yılda 6'ya katladı

Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre Temmuz 2018'de 1 trilyon lira seviyesinde olan merkezi yönetim borç stoku Temmuz 2023 itibariyle 5.8 trilyon liraya yükseldi. Ekonomist Uğur Gürses, düşük faiz politikası ve gereğinden fazla döviz cinsi borçlanmanın bu sonucu doğurduğunu vurguladı.

ŞEBNEM TURHAN

Son yıllarda geleneksel para politikası dışına sapılmasının yarattığı olumsuz sonuçların arasına merkezi yönetim borç stoku da eklendi. Temmuz 2018'de 1 trilyon lira seviyesinde olan merkezi yönetim dış borç stoku bu yıl temmuz itibariyle 5.8 trilyon liraya yükselerek neredeyse 6'ya katlandı. Aynı dönemde kurlarındaki keskin yükselişin de etkisiyle döviz cinsi borç stoku ise 9 kat artış gösterdi.

Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre Temmuz 2023 sonu itibariyle Türkiye'nin merkezi yönetim borç stoku 5 trilyon 823 milyar TL oldu. Borç stokunun 1 trilyon 917,4 milyar TL tutarındaki kısmı Türk Lirası cinsi, 3 trilyon 905,5 milyar TL tutarındaki kısmı döviz cinsi borçlardan oluştu. TL cinsi borç stokunun 1 trilyon 80 milyar lirası sabit faizli olurken, 423.8 milyar lirası değişken faizli, 413.4 milyar lirası ise TÜFE'ye endeksli. Döviz cinsi borç stokunun yapısına bakıldığında ise 3 trilyon 143 milyar lirasının sabit faizli, 761.8 milyar lirasının ise değişken faizli olduğu görülüyor. Toplam borç stokunda da 4.22 trilyon liralık kısım sabit faizli olurken, 1.18 trilyon lirası değişken, 413.4 milyar lirası da TÜFE'ye endeksli oluştu.

Döviz borcu oranı 20 yılın zirvesinde

Merkezi yönetim borç stokunda artış son iki ayda hızlandı ve rekor seviyeler yakalandı. Ekonomist Uğur Gürses, merkezi yönetim borç stokunda zirve seviyelerin görülmesinin iki nedeni olduğuna dikkat çekerek, şöyle konuştu: “Temmuz 2018’de merkezi yönetimin döviz cinsi borç stokunun toplam stoka oranı yüzde 43,5 seviyesinde iken Temmuz 2023’e geldiğimizde oran yüzde 67,1’e çıkmış. Haziran 2023’te de oran yüzde 67,15 seviyesini gördü. Bu oranlar 20 yılın rekor seviyelerine işaret ediyor. Döviz cinsi borcun toplam borç stokundaki oranı rekor seviyede çünkü son bir iki aydır kur patlaması yaşıyoruz ancak zaten son yıllarda da kurlarda çok hızlı bir yükseliş gördük. Bu nedenle borç stokunun artmasının en belirgin unsuru kurun patlaması. İkincisi 2018 yılında başkanlık rejimine geçilmesinin ardından devasa bir döviz borçlanması yapıldı. Ki bu döviz borçlanması dış borç servisinin getirdiği ihtiyacın da ötesine çıktı. Şu anda Temmuz 2023 itibariyle döviz cinsi borç 145 milyar dolar, 2018 Temmuz’da ise 89.9 milyar dolar seviyesindeydi. Görüyoruz ki 56 milyar dolarlık artış var.”

Gürses, kur hiç artmasa bile merkezi yönetim dış borç stokunun ciddi şekilde artacağına işaret ederek, son değer kaybı olmasa bile borçtaki artışın önemli sebebi aşırı döviz borçlanması yapılmış olması olduğunu dile getirdi. Gürses, neden böyle bir yola sapıldığını ise şöyle açıkladı: “Neden böyle olduğunun en önemli sebebi TL faizlerini düşürme çabası. Birincisi döviz borçlanarak, TL faizleri düşürürüz düşüncesi oldu. İkincisi faizleri yapay olarak düşürüp daha az TL faiz öderiz düşüncesi vardı. Bu ikisi birden kurları patlattı.” Son bir yılda bankacılık sektörüne getirilen regülasyonlarla sabit faizli menkul kıymet alım zorunluluğunun iç borç ödemelerinde Hazine’nin ödeyeceği faizi düşürdüğünü söyleyen Ekonomist Gürses, “Faizi düşürmüş oldu ama patlayan kur ile devasa bir kur farkı ortaya çıktı.”

Devasa bir kur farkı ortaya çıktı

Döviz stok borcu bugün 3.9 trilyon TL, 2018 Temmuz’unda 439 milyar lira idi. Bu bizi düşük faiz politikalarının getirdiği yer. Düşünün sadece KKM’nin 500-600 milyar yükünden bahsediliyor bu yıla ait. Devasa bir yıkım. Aslında kur, faiz politikalarına, borçlanma politikalarına baktığımız zaman sadece enflasyon, barınma krizi, otomotiv, konut piyasasında yarattıklarının ötesinde borç yükünün artışı da var” dedi. Borç stokunun artışının yükünün de vergi ödeyen vatandaşlara olacağını vurgulayan Gürses, “Sonuçta bu borcu Hazine geri ödeyecek. Geri ödeyenler ise vergi ödeyenler yani biz olacağız” diye konuştu.

■ 2 ayda borç stoku artışı 1.1 trilyon lira oldu

Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre 7 ayda merkezi yönetim borç stoku 1 trilyon 787 milyar 527 milyon lira artış gösterdi. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ardından kurlardaki hızlı hareket borç stokunun da haziran ve temmuz aylarında çok hızlı artması sonucunu doğurdu. Mayısta toplam borç stoku 4.7 trilyon lira seviyesindeyken, temmuzda 5.8 trilyon liraya fırladı. Sadece 2 ayda 1.1 trilyon liralık artış oldu. Bunun da en büyük nedeni döviz cinsi borçların TL karşılığının döviz

kurlarındaki hızlı hareket nedeniyle hızla yükselmesi oldu. Kur artışı nedeniyle Hazine'nin döviz cinsi borçlar için ödeyeceği kur farkı yükseldi. Bakanlığın verilerine göre geçen yıl sonunda döviz cinsi stok borçların TL karşılığı 2.6 trilyon lira iken Temmuz 2023'te 3.9 trilyon liraya yükseldi ve 1.26 trilyon liralık artış yaşandı. Mayısta ise 2.9 trilyon lira seviyesinde bulunuyordu döviz cinsi borcun stok büyüklüğü. Yine iki ayda döviz cinsi borcun TL karşılığında yaklaşık 1 trilyon liralık artış oldu. 2 ayda 1.1 trilyon lira artan toplam borç stokunun 1 trilyon lirası zaten döviz cinsi borçların kur farkı nedeniyle TL karşılığındaki yüksek artıştan kaynaklandı.

Bakan Bolat, G20 Ticaret ve Yatırım Bakanları Toplantısı'na katılacak

Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın, Hindistan'daki G20 Ticaret ve Yatırım Bakanları Toplantısı'na katılacağı bildirildi.

Ticaret Bakanı Ömer Bolat, Hindistan'ın Jaipur kentinde yarın başlayacak G20 Ticaret ve Yatırım Bakanları Toplantısı'na iştirak edecek.

Ticaret Bakanlığından yapılan açıklamaya göre, G20, dünyanın önde gelen 20 ekonomisinin üst düzey yetkilileri arasında birçok konuda her yıl yapılan çalışma ve toplantıların gerçekleştirildiği kapsayıcı ve etkili bir diyalog platformu olarak biliniyor.

Bu yıl çalışmalarını Hindistan'ın dönem başkanlığında sürdüren G20, dünya ekonomisinin yüzde 85'ini, ticaretinin yüzde 75'ini ve nüfusunun 3'te 2'sini temsil ediyor.

G20 şemsiyesi altında, 2016 yılından bu yana ticaret ve yatırım politikaları alanında küresel ekonominin gündeminde yer alan pek çok önemli konu tartışılıyor. Bu yıl ise "ticaret, ekonomik büyüme ve refah", "küresel değer zincirlerinin krizlere dayanıklılığının güçlendirilmesi", "mikro-KOBİ'lerin küresel ticarete daha fazla entegrasyonu", "küresel ticarete kullanılan belgelerin dijitalleştirilmesi" ve "Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) reformu" konuları ele alınacak.

İki gün sürecek Ticaret ve Yatırım Bakanları Toplantısı'nda, dünya ticaretinde mevcut zorluklar dikkate alınarak, gelecek dönemde küresel ölçekte yapılması gerekenler,

dünya ticaretinde söz sahibi ülke bakanları tarafından tartışılarak, temel prensipler ve yaklaşımlar değerlendirilecek.

Bu anlayışla kabul edilen Bakanlar Bildirisi, ticaret ve yatırım politikaları alanında küresel girişimler ve çok taraflı ticaret sisteminin geliştirilmesi yönünde yol gösterici nitelik taşıyor.

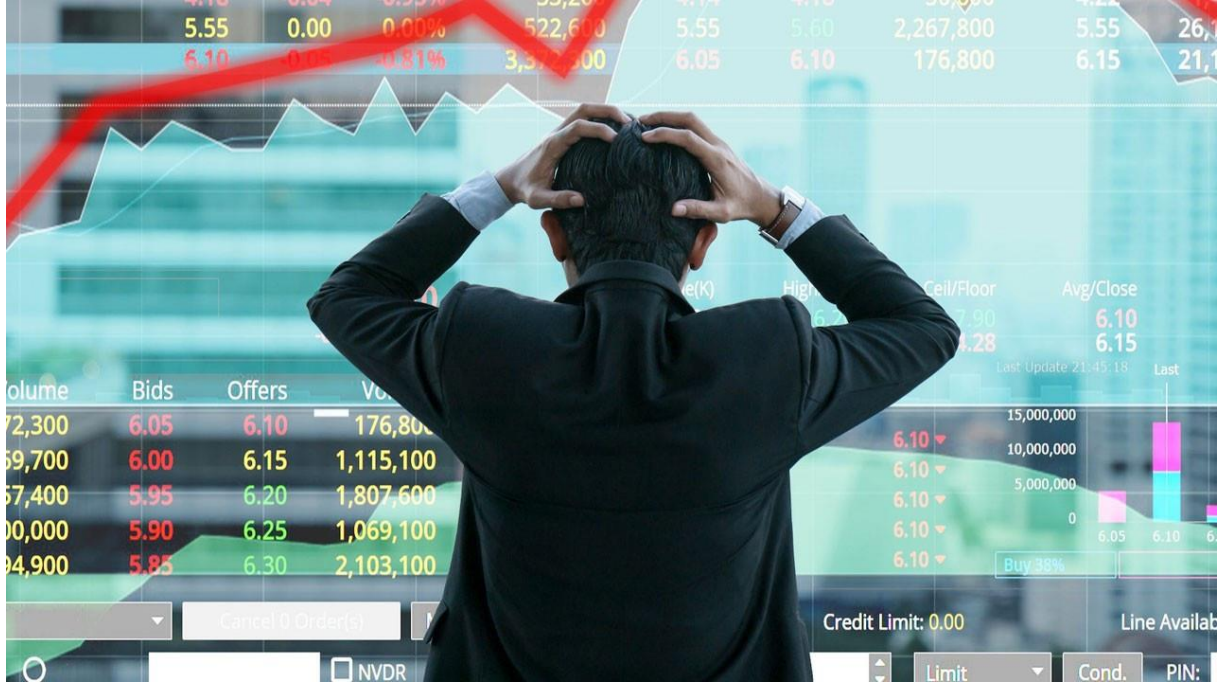
Toplantı vesilesiyle ayrıca, Ticaret Bakanı Bolat tarafından ABD Ticaret Temsilcisi Katherine Tai, Fransa Dış Ticaretten Sorumlu Bakanı Olivier Becht, Birleşik Arap Emirlikleri Dış Ticaretten Sorumlu Devlet Bakanı Thani bin Ahmed Al Zeyoudi, Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Valdis Dombrovskis ve Dünya Ticaret Örgütü Genel Direktörü Ngozi Okonjo-Iweala ile ikili görüşmeler gerçekleştirilecek. Bu görüşmelerde, çok taraflı konulara ek olarak, ikili ticari ve ekonomik ilişkiler de etraflıca ele alınacak.

G20 ekonomileri, aynı zamanda Türkiye'nin başlıca ticaret ortakları arasında yer alırken G20 ekonomileriyle ticaret 2022 yılı sonu itibarıyla 416 milyar dolara ulaştı.

Ticaret Bakanlığı, "Türkiye Yüzyılı"nda ticaret hacmini yükseltmek üzere ticaret diplomasisini yoğun kullanmaya devam edecek. G20 ülkeleri de bu stratejinin önemli bir bileşenini oluşturuyor.

Dünyada resesyon, çöküş ve büyüyememe korkusu

Çin'den İngiltere'ye, Almanya'dan ABD'ye dünyanın dört bir yanındaki ülkelerden “durgunluk,” “büyümede bozulma” ve “ekonomik düşüş” haberleri yağıyor.

ALMANYA: Almanya'da ekonomik aktivite ağustos ayında Mayıs 2020'den bu yana görülen en hızlı düşüşü yaşadı. HCOB tarafından hazırlanan satın alma yöneticileri bileşik endeksi (bileşik PMI) ağustos ayında 39 ayın en düşük seviyesine indi. Temmuz ayında 48.5 puan olan bileşik PMI, Ağustos ayında 44.7 puana geriledi. İmalat PMI'nın 38,8 puandan 39.1 puana toparlandığı ağustos ayında hizmetler PMI ise 9 ayın en düşük seviyesine inerek daralmaya işaret etti.

Temmuz ayında 52.3 puan olan hizmetler PMI 47.3 puana düştü. Almanya Federal İstatistik Ofisi (Destatis) verilerine göre, ekonominin büyümesinde önemli yeri olan imalat sanayinde üretim hazırda önceki aya kıyasla yüzde 1.5 düştü, reel perakende satışlar da yüzde 0.8 daraldı. İhracat da beklentilerin altında arttı. Uzmanlar, tedarik zincirindeki sıkıntılar, daha parçalanmış bir küresel ekonomi ve Çin'in daha önce Almanya'dan satın aldığı malları giderek daha fazla üretebilmesinin, hazırda ihracatı baskılayan faktörler olduğunu belirtiyor.

ING Küresel Makro Araştırma Başkanı ve Almanya Başekonomisti Carsten Brzeski, konuya ilişkin değerlendirmesinde, "Ticaret; artık Alman ekonomisinin eskiden olduğu gibi güçlü ve dirençli bir büyüme itici gücü değil, daha çok bir engeldir" dedi. Ülkenin ithalatı da hazırda aylık bazda yüzde 3.4 gerileyerek dış ticaret fazla sın

artmasına neden oldu. Uluslararası Para Fonu (IMF) tahminlerine göre de Almanya, bu yıl küçülecek tek G7 ülkesi olacak.

ÇİN: Uzun zamandır küresel büyümenin lokomotifi olan Çin ekonomisi, COVID-19'a karşı "sıfır vaka" politikasını terk etmesiyle hafifçe toparlanmasının ardından 40 yıldır başarılı olan büyüme modelinin "bozulma yolunda" olmasıyla karşı karşıya bulunuyor.

Dünyanın ikinci büyük ekonomisine sahip Çin'de tüketici fiyatları düşerken, emlak krizi derinleşiyor. İhracat düşüşü geçerken, dünyanın en kalabalık ülkesinde gençler arasındaki işsizlik artıyor. Çin ekonomisi, yıla güçlü bir başlangıç yapmasının ardından ivmenin zayıfladığı nisan ayından bu yana durgunluk içinde bulunurken, bu durgunluk yüksek borç ve hızla yaşanan nüfus ile birleştiğinde ciddi bir sorun haline geliyor. Çin ekonomisi yılın ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre sadece yüzde 0,8 büyüdü.

Son haftalarda tüketim ve ülkenin ihracatı da dâhil olmak üzere birçok ekonomik veriler aşağı yönlü olurken, bazı uzmanlar gelecek on yıl içinde ortalama olarak yalnızca yüzde 2-3 düzeyinde bir ekonomik büyüme bekliyor. Uzmanlar, Çin'deki zayıf büyümeyi "oldukça endişe verici" olarak değerlendirirken, ülke ekonomisinin bir "güven krizi" yaşadığını belirtiyor.

FRANSA: Fransa'da hizmetler sektörü PMI, ağustos ayında 30 ayın en düşük seviyesine geriledi. HCOB'un hazırladığı Fransa satın alma yöneticileri endekslerine (PMI) göre hizmetler sektöründe daralma ağustos ayında derinleşti. Temmuz ayında 47.1 puan olan ve ağustos ayında 47.5 puana toparlanması beklenen hizmetler PMI 46.7 puana indi.

İmalat PMI'nın 45.1 puandan 46.4 puana yükseldiği Ağustos ayında bileşik PMI ise Temmuz ayındaki 46.6 puanı devam ettirdi. Flaş PMI verilerini yorumlayan Hamburg Commercial Bank Ekonomisti Norman Liebke şunları söyledi: "Fransa ekonomisi bir kez daha zorlanma belirtileri göstererek bir çıkmaza girdi. Üst üste üçüncü ayda da Avrupa'nın en büyük ikinci ekonomisi, HCOB PMI verilerine göre küçülüyor. "

EURO BÖLGESİ: Euro Bölgesi'nde ekonomik aktivite ağustos ayında 33 ayın en düşük seviyesine geriledi. HCOB tarafından hazırlanan Euro Bölgesi satın alma yöneticileri bileşik endeksi (Bileşik PMI), ağustos ayında Kasım 2020'den bu yana görülen en düşük seviyeye indi. Temmuz ayında 48.6 puandan ağustosta 47 puana gerileyen bileşik PMI, pandemi dönemi hariç bu seviyeyi en son nisan 2013'te görmüştü.

İNGİLTERE: İngiltere'de küçük işletmelerin satışları yüzde 20'den fazla azaldı. Muhasebe yazılımı sağlayıcısı Sage'in İngiltere'de yaptığı araştırmaya göre, yükselen enflasyon ve artan faiz oranları karşısında tüketicilerin harcamalarını kısması nedeniyle küçük işletmelerin satışları yüzde 20'den fazla azaldı.

Sage'in muhasebe platformunu kullanan 85 bin küçük ve orta ölçekli şirkete ait verilerden derlenen rapor, küçük işletmelerin son aylarda gelir, kâr ve nakit dengelerinde yaşanan düşüşlerle mücadele ettiğini göstererek İngiltere'nin büyüme beklentilerine ilişkin endişeleri artırdı. Öte yandan ülkede işverenlerin çalışanlara verdikleri ücret artışları bu yıl ilk kez düştü.

XpertH verilerine göre, Temmuz sonuna kadarki üç aylık dönemde medyan temel ücretlerde sunulan artış oranı, altı çeyrek üst üste görülen yüzde 6'lık rekor seviyenin ardından yüzde 5.7'ye geriledi. XpertHR yöneticisi Sheila Attwood, "Ücret artışlarındaki düşüşe ilişkin rakamlarımız, ücret-fiyat spiralinin etkilerinden korkan İngiltere Merkez Bankası'nı rahatlatılabilir" dedi.

ABD: ABD'de ipotekli konut kredisi faizleri geçtiğimiz hafta 2000 yılından bu yana en yüksek seviyesine ulaştı. Konut ulaşım başvuruları ise 1995'ten bu yana en düşük seviyesini gördü. Mortgage Bankers Association verilerine göre, 30 yıl vadeli sabit ipotek kredisi faizi 18 Ağustos'ta sona eren haftada 15 baz puan artışla yüzde 7.31'e çıktı.

Konut alım başvuruları art arda 6'ncı haftasında geriledi ve 1995'ten bu yana en düşük seviyesini gördü. Bu da mortgage başvurularını genel olarak ele alan göstergeyi aşağı çekti. Borçlanma maliyetleri bu hafta artmaya devam ederken, Mortgage News Daily 30 yıllık sabit faiz oranını yüzde 7.5 seviyesinde gösterdi.

Petrolde arz talep ekişmesi

Haftanın dördüncü işlem gününde petrol fiyatları, 3 günlük düşüşün ardından yatay seyir izliyor.

Arz görünümünün iyileşmesi ve önemli ekonomilerden gelen verilerin hayal kırıklığı yaratmalarının etkisiyle 3 gündür düşen petrol fiyatı bugün yatay seyir izliyor. Yatırımcılar, Fed Başkanı Powell'ın Jackson Hole konuşmasına odaklanmış durumdalar.

ICE'de Brent petrolünün varil fiyatı bu saban 82,64 dolara kadar geriledi. şu sıralarda ise dne göre sadece yüzde 0,05 dşşle 83,15 dolar seviyesinde.

Talep arz ekişmesi

NYMEX'de Batı Teksas petrol de dne göre yüzde 0,08 kayıpla 78,83 dolardan işlem gryor.

Standard Chartered Plc yatırım stratejisti Han Zhong Liang, "Talep korkuları ve daha sıkı arz arasındaki çekişme devam ederken petrol fiyatlarının kısa vadede dar bir aralıkta işlem gördüğünü görüyoruz" dedi. Zhong Liang, Batı Teksas petrolünün şimdilik varil başına 79 dolar civarında kalacağını öngördü.

Negatif reel faizi nasıl çözeriz?

Şeref OĞUZ

24 Ağustos 2023 Perşembe

Negatif reel faiz (**NRF**), bileşik faizden enflasyon etkilerinin çıkarılması ile bulunur. **NRF**, enflasyonun bileşik faizden daha yüksek olması durumunda ortaya çıkar. Bu durumda tasarruf sahibi, **parasını ödünç vermesi karşılığında enflasyona karşı korunmamış olur** ve kaybeder. **Bugün olduğu gibi...**

Aslında **Kur Korumalı Mevduattan çıkmak istiyorsak**, tasarruf sahibine **enflasyonun üzerinde getiri sağlamalıyız**. Önceki yazımda, KKM mudilerinin TÜİK değil de ENAG enflasyon rakamının %5 üzerindeki öneriyle TL mevduatına geçeceğini söylemiştim ve bunun güncel rakamının da **%128**.

Merkez Bankaları neden negatif reel faiz uygular?

Böylesi yüksek faiz oranını **TL mevduatına yakıştıramayanlara** şunu hatırlatmak isterim ki hâlihazırda **KKM'cilere, yıllık bazda %160 getiri** sağlanıyor. Soru şudur; **Aylık %40 getiri konforunu bırakıp TÜİK'in resmi enflasyonu** üzerinden birikimini neden **riske** atsın, önerilen **bu zokayı (!)** yutsun?

NRF'nin ortaya çıkmasının bir sebebi de **merkez bankasının bankalara uygulamış olduğu** negatif faizdir. Negatif faiz politikası genellikle **ekonomiyi canlandırmak** amacıyla uygulanır. Merkez bankaları, NRF sayesinde ticari bankaları **daha fazla kredi verme** ve ekonomiye **daha fazla para akışı sağlama** konusunda teşvik ederler.

İKİ SORU İKİ CEVAP

Türkiye'de faiz ve enflasyon oranları nedir?

TÜİK'in açıkladığı verilere göre 2023 Temmuz yıllık enflasyonu **%47,83** olarak gerçekleşti. **ENAG** ise bu oranı **%122,9** olarak açıkladı. TCMB Politika faizi **%17,50** seviyesinde. Bankaların 1 Yıla Kadar Vadeli (TL) hesaplara uyguladıkları azami faiz oranı: **48.75**. Görünen o ki **faizler ralli yapacak**.

Enflasyonu çözdük diyelim; çözüm nasıl kalıcı hale gelir?

Ekonomide **enflasyon deliği varsa** alacağın her tedbir; beyhudedir, geçicidir, işe yaramaz. **1-Gerçekçi tespit, 2-Kapsayıcı Çözüm ve 3-Güvenilir uygulayıcı** gerekiyor ekonomide... **Bunlar OVP’de olacak mı?**

not

ENFLASYON ACI, SIKINTI VE GÖZYAŞI GELMEDEN ÇÖZÜLEMEYECEK

Enflasyon, ekonominin **genel fiyat seviyelerinin sürekli artışını** ifade eder. Yüksek enflasyon, insanların **alım gücünü düşürerek** ekonomik **istikrarsızlığa ve sosyal sorunlara** yol açar. Bu yüzden **enflasyonun kontrol altına alınması**, düşürülmesi; ekonomik politikaların temel hedeflerinden biridir.

Biliyoruz ki enflasyon **eğer ekonominin obezitesi** ise bunun çaresi de **ekonomik diyet** olacaktır. En bildik **ekonomi diyetisyeni** de IMF olduğuna göre... Fakat diyeceksiniz ki IMF’nin diyeti, **insansız ekonomi** ister, çözdüğünden fazla soruna yol açar. Doğrudur. Zaten **işin doğrusu IMF’lik olmamaktır**.

Ekonomik diyet gelince... **Kolay ve kısa bir yolu yoktur. Konfor alanından** çıkmak gerekir, ücretleri baskılamak, **harcamaları kırmak, gösterişten kaçınmak, kamunun verimini arttırmak**, yandaşa kaynak aktarmamak, say say bitmez. Fakat en önemlisi, **yapısal reformları gerçekleştirmek** olacaktır ki bunların başında **adalet, hesap verebilirlik ve şeffaflık** gelir

Ancak enflasyonun düşürülmesi genellikle **zorlu bir süreçtir** ve çeşitli ekonomik çıkarlar, politika tercihleri ve **toplumsal dinamikler** nedeniyle **dirençle** karşılaşabilir. Enflasyonun azaltılması için yapılan ekonomik reformlar, **sıkı para politikaları, bütçe disiplini** gibi adımlar gerektirebilir. Bu tür adımlar, bazen **kemer sıkma politikalarını** veya kısa vadede **bazı kesimlerin zarar görebileceği düzenlemeleri** içerebilir. Sonuçta **gözyaşı dökmeden, acı çekmeden enflasyon çözülmez**.

Tüketici güveni tepetaklak

Naki BAKIR

24 Ağustos 2023 Perşembe

Tüketici güven endeksi, ağustos ayında yüzde 15,1 düşerek 68'le son on üç ayın en düşük düzeyine indi. Endeks, seçim ayı mayısta 91,1'e yükselmişti. Seçimi izleyen üç ayda yaşanan düşüş ise yüzde 25,3'e ulaştı. Seçim öncesi yükselen ev, otomobil alma umudu, son üç ayda sert düşüşle dibe indi.

Genel seçimlerin ardından tüketici güveninde başlayan düşüş, ağustos ayında belirgin biçimde ivme kazandı. Tüketicilerin, genel ekonomik gidişat ve kendi mali durumlarına ilişkin beklenti ve değerlendirmeleri ile harcama ve tasarruf eğilimlerini ölçen tüketici eğilim anketine göre hesaplanan Tüketici Güven Endeksi, ağustos ayında yüzde 15,1 oranında (12,1 puan) düşerek 68'le son on üç ayın en düşük düzeyine indi.

Genel seçimlerin yapıldığı Mayıs ayında hanelerin, gelecek döneme ilişkin hem kendi mali koşulları hem de genel ekonomiye ilişkin umut ve iyimser beklentileri önemli oranda artmış, buna bağlı olarak Tüketici Güven Endeksi 91,1'le yaklaşık son 5 yılın en yüksek düzeyine çıkmıştı.

Tüketici Güven Endeksi, alt endeksleri ve değişim oranları						
	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Değişim (%)	
					Ağustos	Son 3 ay
TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ	91,1	85,1	80,1	68,0	-15,1	-25,4
Geçen 12 aya göre mevcut dönemde hanenin maddi durumu	70,6	69,1	64,5	56,2	-12,9	-20,4
Gelecek 12 aylık dönemde hanenin maddi durum beklentisi	94,0	85,8	79,2	63,7	-19,8	-32,2
Geçen 12 aylık döneme göre mevcut dönemde genel ekonomik durum	61,3	61,2	55,1	43,8	-20,5	-26,5
Gelecek 12 aylık dönemde genel ekonomik durum beklentisi	100,5	92,7	82,2	63,1	-23,2	-37,2
Gelecek 12 aylık dönemde işsiz sayısı beklentisi	89,4	82,2	75,6	68,4	-9,5	-23,5
Geçen 3 aya göre gelecek 3 ayda yarı-dayanıklı tük. mallarına harc. düşüncesi	108,8	103,2	105,0	97,4	-7,2	-10,5
Mevcut dönemin dayanıklı tüketim malı satın almak için uygunluğu	48,4	49,6	45,5	39,8	-12,5	-17,8
Geçen 12 aya göre gelecek 12 ayda day. tük. mallarına harc. yapma düşüncesi	99,1	93,0	94,4	89,0	-5,7	-10,2
Mevcut dönemin tasarruf etmek için uygunluğu	72,5	70,9	69,6	66,0	-5,2	-9,0
Hanenin içinde bulunduğu mali durum	80,0	79,0	78,1	74,0	-5,2	-7,5
Gelecek 12 aylık dönemde tasarruf etme ihtimali	40,7	36,4	34,8	28,7	-17,5	-29,5
Gelecek 3 aylık dönemde tüketimin finansmanı amacıyla borç kullanma iht.	54,1	52,1	55,7	54,7	-1,8	1,1
Geçen 12 aylık dönemde tüketici fiyatlarının değişimine ilişkin düşüncesi	22,9	20,4	18,6	15,2	-18,3	-33,6
Geçen 12 aya göre gelecek 12 ayda tüketici fiyatlarının değişimine ilişkin bekl.	77,1	70,4	63,7	55,0	-13,7	-28,7
Geçen 12 aya göre gelecek 12 aylık dönemde ücretlerin değişimine ilişkin bekl.	127,5	129,3	123,2	117,8	-4,4	-7,6
Gelecek 12 aylık dönemde otomobil satın alma ihtimali	19,3	16,7	15,6	13,0	-16,7	-32,6
Gelecek 12 aylık dönemde konut tamiratına para harcama ihtimali	30,9	30,6	28,0	25,7	-8,2	-16,8
Gelecek 12 aylık dönemde konut satın alma veya inşa ettirme ihtimali	11,4	10,5	9,5	7,1	-25,3	-37,7

0-200 aralığında değer alabilen; 100'den büyük olması tüketici güveninde iyimser, 100'den küçük olması kötümser durumu gösteren Endeks, seçimlerin ardından ise

sert biçimde düşmeye başlamış; haziran ayında 85,1'e, temmuzda 80,1'e gerilemişti. Ağustostaki sert düşüşle birlikte endekste son üç aydaki toplam düşüş yüzde 25,3'e ulaştı.

Tüm beklentilerde bozulma

Türkiye İstatistik Kurumu ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası iş birliği ile yürütülen aylık Tüketici Eğilim Anketinden hesaplanan Tüketici Güven Endeksinin ağustos ayı sonuçları açıklandı. Buna göre ağustosta tüm alt endekslerde, düşüş yaşandı.

Geçen 12 aylık döneme göre mevcut dönemde hanenin maddi durumuna ilişkin alt endeksin değeri yüzde 12,9 daha düşerek 56,2'ye indi, endekste son üç aydaki düşüş yüzde 20,4'e ulaştı. Gelecek 12 aylık dönemde hanenin maddi duruma ilişkin beklentiyi yansıtan alt endeks de ağustosta yüzde 19,6, son üç ayda yüzde 32,2 düşerek 63,7'ye geriledi.

Genel ekonomiye dair kötümserlik

Geçen 12 aylık döneme göre mevcut ekonomik duruma ilişkin görüşü yansıtan alt endeks ağustosta yüzde 20,5, son üç ayda yüzde 28,5 düşerek 43,8'e gerilerken, gelecek 12 ayda ekonomik durum beklentisine gösteren alt endeks de ağustosta yüzde 23,2, son üç ayda yüzde 37,2 düşüşle 63,1'e indi. Gelecek 12 ayda işsiz sayısı beklentisine ilişkin alt endeksin değeri de son ay yüzde 9,5, son üç ayda yüzde 23,5 düşerek 68,4 oldu. Bu endeksin düşmesi işsiz sayısının artacağı, yükselmesi ise azalacağı yönündeki beklentiyi yansıtıyor.

Harcamaya fren

Geçen 3 aylık döneme göre gelecek 3 ayda yarı-dayanıklı tüketim mallarına harcama düşüncesini gösteren endeks ağustosta yüzde 7,2, üç ayda yüzde 10,5 gerileyerek 97,4'e indi. Mevcut dönemin dayanıklı tüketim malı satın almak için uygunluğu endeksi 39,8'e inerken, ağustostaki yüzde 12,5'lik düşüşle birlikte üç aydaki gerileme yüzde 17,8'e ulaştı. Geçen 12 aya göre gelecek 12 ayda dayanıklı tüketim mallarına harcama düşüncesi de ağustosta yüzde 5,7, üç ayda yüzde 10,2 azalarak 89'a geriledi.

Tasarruf umudu azaldı

Hanenin içinde bulunduğu durum endeksi önceki aya göre yüzde 5,2, üç ayda yüzde 7,5 düşerek 74 oldu. Mevcut dönemin tasarruf etmek için uygunluğu temmuza göre yüzde 5,2, mayıstan bu yana yüzde 9 düşüşle 66 olurken, gelecek 12 aylık dönemde tasarruf etme olasılığına ilişkin beklenti de son ay yüzde 17,3, üç ayda yüzde 29,5 düşüşle 28,7'ye kadar geriledi. Öte yandan borçlanma eğilimi de ağustosta düşüşe geçti. Gelecek 3 ayda tüketimin finansmanı amacıyla borç (kredi) kullanımı olasılığı

da yüzde 1,8 düşüŖle 54,7'ye geriledi. Ancak bu endeks mayısa göre hala yüzde 1,1 daha yüksek.

Enflasyon beklentisi yükseldi

Geçen 12 aylık döneme tüketici fiyatlarının değışimine ilişkin düşüncayı gösteren alt endeks yüzde 18,3 düşüŖle 15,2, geçen 12 aylık döneme göre gelecek 12 aylık dönemde tüketici fiyatlarının değışimine ilişkin "beklenti" endeksi de yüzde 13,7 düşerek 55 oldu.

Tüketici fiyatlarının değışimine ilişkin düşüncayı ölçen endekslerin değerin artması tüketici fiyatlarında düşüŖ, azalması ise artış yaşandığı/yaşanacağı anlamına geliyor. Gelecek 12 ayda, geçen 12 aya göre ücretlerin yükseleceğine ilişkin beklenti ise ağustos ayında yüzde 4,4 düşüŖle 117,8 oldu. Bu endekste son üç ayda yüzde 7,6 gerileme yaşandı.

Ev, otomobil almak hayal oldu

Hanelerin gelecek 12 ayda otomobil alma ihtimaline ilişkin endeks önceki aya göre yüzde 16,7, son üç ayda yüzde 32,6 gerileyerek 13'e; konut tamiratına para harcama ihtimalini yansıtan endeks ağustosta yüzde 8,2, son üç ayda yüzde 16,8 düşerek 28'e; konut satın alabilme veya inşa ettirme ihtimalini gösteren endeks de son ay yüzde 25,3, son üç ayda yüzde 37,7 düşerek 7,1'le iyice dipleri indi. Seçim öncesi yapılan mayıs ayı anketinde yükselen ev ve otomobil alma umudu, son üç ayda yerini bu konuda hızla artan karamsarlığa bıraktı.

Ekonomiyi nasıl etkiler?

Bir ekonominin sağlıklı işleyebilmesi sadece reel faktörlere değil, aynı zamanda psikolojik ve sosyal faktörlere de bağlı. Bunların başında ise "güven" geliyor. Parasal olarak değlendirilme imkânı olmasa da güven, sistemin işlerliğini artıran temel bir faktör.

Ekonomik krizden çıkabilmek, enflasyonla mücadelede başarılı olabilmek için, maddi sermayeye ek olarak sosyal sermayeye de ihtiyaç bulunuyor. Ekonomik yapıyı ayakta tutan değerler ve normlar olan sosyal sermaye değeri arasında ekonomik aktörler arasındaki güven duygusu önemli bir yer tutuyor. Tüketicilerin ülke ekonomisiyle ilgili eğilimleri ve değlendirmelerini ölçen Tüketici Güven Endeksi, dünyada ekonomideki gelişmeleri yakından izlemek amacıyla kullanılan öncü bir göstere.

Tüketici güveni, makroekonomik değışkenlerden olduğu gibi savaş, kriz vb. çevresel ve psikolojik faktörlerden etkileniyor. Aynı zamanda tüketici güveni de makroekonomik gidişatı etkileyen faktörler arasında yer alıyor. Tüketici güvenibüyüme ilişkisi dolayısıyla Endeks, ekonomideki büyümeyi tahmin etme konusunda da anlamlı değerler üretiyor.

Abdulkadir Selvi

15 Temmuz gecesi Cumhurbaşkanı ile Başbakan hangi kritik kararı aldı

CUMHURBAŞKANI Erdoğan ile dönemin Başbakanı Binali Yıldırım 15 Temmuz gecesi bir karar alıyorlar.

O karar ve ardından gelen kararlı mücadele belki Türkiye'nin darbeler tarihinin yönünün değişmesini sağlıyor. O kararı aktaracağım. Ama önce Türkiye'nin darbe gerçeğine ve tarihi kırılma anlarında verilen kararların tarihin akışını nasıl etkilediğine değinmek istiyorum. AK Parti yarın 22. yaş gününü kutlayacak. Bu 22 yılın 21 yılı iktidarda geçmiş. Peki AK Parti 21 yıl kesintisiz olarak iktidarda kalmayı nasıl başardı? Ya da başka bir deyişle, Erdoğan şimdiye kadar girdiği 17 seçimi kazanmayı nasıl başardı?

KARAR ANI

Siyasette kırılma anları vardır. İsmet Paşa 12 Mart'ı destekledi, Ecevit karşı çıktı. Ecevit lider oldu, İsmet Paşa siyasete veda etmek zorunda kaldı. Yeltsin tanka çıktığı için Rusya'nın devlet başkanı oldu. Salvador Allende Şili'de darbecilerle girdiği çatışmada öldürüldüğü için demokrasi kahramanıdır. Bizde de darbe olur. Darbeciler ya başbakanı asar ya da başbakan şapkayı alır giderdi. Bu çarkı tersine çeviren Erdoğan oldu. Erdoğan ülkenin makus darbe tarihini yenen lider olmakla birlikte bu duruşuyla AK Parti'nin 21 yıldır iktidarda kalmasını sağladı.

15 Temmuz darbe girişimi sırasında başbakan olan Binali Yıldırım'la A-Haber'de Orhan Sali'nin programında AK Parti'nin 22 yılını konuşurken fark ettim.

DARBE ÇARKI 22 NİSAN'DA KIRILDI

Binali Yıldırım darbe çarkının ilk olarak 27 Nisan e-muhtırasına karşı kararlı duruşla kırıldığını anlattı. Binali Yıldırım haklı. Maalesef bizim tarihimizde muhtıra, darbe çok.

Muhtıra verildiğinde hükümet gider askerin istediği yönetim gelirdi. 27 Nisan'da ise bir ilk yaşandı. Hükümet muhtıra verenlere karşı muhtıra verdi. O dönem başbakan olan Erdoğan'ın Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt'la bir telefon konuşması var. Gece boyunca telefonlara dönmeyen Büyükanıt'a Erdoğan, "Bu ülkeyi sen mi yöneteceksin yoksa ben mi?" diye gürüyor. 15 Temmuz gecesinde ise Başbakan Binali Yıldırım ile Cumhurbaşkanı Erdoğan birbirlerine bir söz veriyorlar.

KADER BİRLİĞİ

Bir anlamda ülkenin Cumhurbaşkanı ile Başbakanı kader birliği yapıyorlar. 15 Temmuz gecesi Binali Yıldırım, İstanbul'da Boğaz Köprüsü'nde bir hareketlilik olduğu bilgisini aldıktan sonra Ankara ve İstanbul'da birtakım görüşmeler yapıp Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı arıyor. O sırada Erdoğan da bazı bilgilere ulaşmış. Başbakan ve Cumhurbaşkanı ellerindeki bilgileri birleştiriyor, bunun paralel yapının darbe girişimi olduğu sonucuna varıyorlar.

O KARAR

O anda bir karar alıyorlar. O karar belki gecenin dönüm noktası oluyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Başbakan Binali Yıldırım şu kararı alıyorlar: "Ne pahasına olursa olsun bunlara pabuç bırakmayacağız. Sonuna kadar mücadele edeceğiz. Ucunda ölüm de olsa bunlara bu milletin emanetini teslim etmeyeceğiz."

AK Parti bugün iktidarda 22 yılını kutluyorsa onun arkasında çoğu zaman ölümü göze alma pahasına verilen bir mücadele var. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın güçlü liderliği var. Gerekirse ölümü göze alıp darbelere karşı meydan okuması var.

Bu konuşmadan sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan Binali Yıldırım'a, "Nereye gideceksin?" diye soruyor. Binali Bey, "Karayolu ile Ankara'ya gideceğim. Yol boyunca telefonla Ankara'yla temas halinde olurum" yanıtını veriyor. Cumhurbaşkanı, "İyi olur" diyor. "Ben de uçakla İstanbul'a geleceğim. Halkı meydanlara çağıracağım. Bunlara karşı direneceğim" diye konuşuyor. Gerisini zaten biliyorsunuz. Erdoğan'ın çağrısıyla meydanları dolduran milletimiz çıplak elleriyle tankları durdurmuştu.

15 Temmuz gecesi Erdoğan değil darbeciler kazansa ne olurdu? Onu düşünmek bile istemiyorum.

KILIÇDAROĞLU KOLTUĞU DEVREDER MİYDİ

6'lı Masa'nın seçimlerde en büyük vaadi Parlamenter Sistem'e dönüştü. Kılıçdaroğlu, cumhurbaşkanı seçilir, Millet İttifakı Parlamento'da çoğunluk sağlarsa ilk 2 yıl içinde Anayasa'yı değiştirip Parlamenter Sistem'e geçmeyi vaat ediyorlardı. Ayrıca Kılıçdaroğlu cumhurbaşkanı seçildikten sonra ilk iş olarak CHP Genel Başkanlığı'ndan istifa edecekti. Çünkü kendileri partili cumhurbaşkanlığı sistemine karşıydı.

Kılıçdaroğlu cumhurbaşkanı seçildiği takdirde eğer muhalefet Meclis'te Anayasa'yı değiştirecek çoğunluğu sağlayamazsa fiili olarak Parlamenter Sistem'e geçeceklerini açıklamışlardı.

Kılıçdaroğlu yetkilerini kullanmayacak, Meral Akşener fiili olarak başbakanlık görevini üstlenecekti. Öyle ki cumhurbaşkanı adayının niteliklerini sayarken Kılıçdaroğlu, 'yetkilerini devretmeyi göze alacak birisi' demişti.

Bunlar kulağa hoş gelen vaatlerdi.

SEÇİMDEN SONRA TERSİNİ YAPTI

Seçimler oldu. Kılıçdaroğlu kazanamadı. Sonra ne oldu? CHP'de "Kılıçdaroğlu ile seçimleri kazanmamız mümkün değil. 13 yılda 12 seçime girdi hepsini de kaybetti. Artık Kılıçdaroğlu koltuğu bırakmalı, yeni isimlerin önünü açmalı" tartışması başladı. Ekrem İmamoğlu değişim hareketini başlattı. Kılıçdaroğlu'nu koltuğunu bırakmaya davet etti.

KOLTUĞA YAPIŞTI

Bu durumda Kılıçdaroğlu ne yaptı? "Seçimleri kazansam yetkilerimi devredecektim. Seçimi kaybettim o zaman koltuğu devredeyim" dedi mi? Tam tersini yaptı. Koltuğa daha çok yapıştı. Koltuğunu korumak için her şeyi yaptı.

Peki seçimi kaybettiği halde koltuğunu bırakmayan Kılıçdaroğlu seçimi kazansa CHP Genel Başkanlığı'nı bırakacak mıydı? Güçlü cumhurbaşkanı olarak yetkilerini devredip sembolik cumhurbaşkanı olacak mıydı?

Seçimi kaybettiği halde koltuğuna daha çok yapışan Kılıçdaroğlu seçimi kazandığı halde sizce koltuğunu devreder miydi?

Esfender KORKMAZ

Halk panik içinde güven sorunu yaşıyor

Yaşamakta olduğumuz istikrar sorununun temel nedenlerinden birisi de güven sorunudur.

Güven sorunu tırmandı; çünkü, 2001 yılında olduğu gibi, benzer ciddi ve inandırıcı bir istikrar programı yok. Hükümet politika üretmiyor. Sürekli algı yaratarak sorunları halının altına süpürüyor.

Söz gelimi; öteden beri siyasi iktidar, ekonomik ve sosyal alanda ortaya çıkan sorunları dış güçlere bağlıyor. Bugünkü enflasyonu da sayın Cumhurbaşkanı “*Küresel krizlerin ülkemize etkisinden kaynaklanan hayat pahalılığı*” olarak tanımladı. Ama ortada küresel bir kriz yok.

Sayın Cumhurbaşkanı, “*yabancı sermaye gelmeye başladı*” diyor. Ama MB ödemeler bilançosuna göre doğrudan yabancı yatırım sermayesi gelmiyor.

Borsada yabancıların payı, 2022’ de yüzde 29,61 idi. Borsa endeksi artınca bir miktar portföy yatırımı daha geldi, bu pay çok az arttı ve yüzde 31,16’ya yükseldi. Borsa endeksleri düşmeye başlayınca da satıp çıkarlar.

Bu gerçekleri halk duymuyor mu? Görmüyor mu? Duymuyor ve görmüyor gibi davranan bir iktidar elbette güven kaybeder.

Mamafih; TÜİK, Ağustos ayı tüketici güven endeksini açıkladı. Endeks geçen yılın aynı ayına ve bir önceki aya göre, son 4 aydır sürekli geriliyor.

Bu anket tüketicilerin harcama davranışlarının ve beklentilerinin değerlendirilmesine yönelik yapılan bir ankettir. Tüketici güven endeksinde, 100 güven sınırını gösteriyor. 100 altı güvensizliği gösteriyor.

*Geçen sene Ağustos ayında 72,2 olan tüketici güven endeksi bu sene aynı ayda 68’e geriledi.

Tüketicinin bir yıl sonrası için beklentisi de kötüleşti;

*Endekste maddi durum beklentisi, 72,2'den, 63,7'ye geriledi.

*Endekste ekonomik durum beklentisi, 74'ten 63,1'e geriledi.

AĞUSTOS TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ			
YIL	TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ	BİR YIL SONRASI İÇİN MADDİ DURUM BEKLENTİSİ	BİR YIL SONRASI İÇİN EKONOMİK DURUM BEKLENTİSİ
2022	72,2	72,2	74
2023	68	63,7	63,1

Tüketici güven endeksi 2008-2009 Dünya Finansal Kriz yıllarından da daha düşük seviyeye geriledi:

*2008 Aralık ayında 69,9,

*2009 Aralık ayında 78,8,

*2023 Ağustos ayında 68 oldu.

Beklentiler, ekonomik konjonktürü etkiler. Bu konuda iktisatta iki teori var:

1956 yılında Amerikalı iktisatçı Phillip D. Cagan tarafından geliştirilen **Adaptif beklentiler** ya da "**Uyarlayıcı bekleyişler**"e göre; iktisadi ajanlar, hane-halkı, firmalar, devlet, gelecekle ilgili beklentilerini, geçmişe bakarak şekillendirir.

John Muth'un geliştirdiği "**rasyonel beklentiler hipotezi**"nde kararlar ileriye dönük alınmaktadır.

Ne olursa olsun, iktisadi ajanların beklentileri iktisadi konjonktürü etkiler. Tüketimi- tasarrufu ve yatırımı etkiler.

Bunun içindir ki, Tüketici güven endeksleri ekonomiye ilişkin istenmeyen yönelimlerin önceden tespit edilmesi ve gerekli önlemlerin zamanında alınmasına imkân verir.

Ne var ki, bugünkü iktidar kendi yayınladığı verilere kulak asmıyor. Eğer kulak verse, önce istikrar programı yapardı.

24.08.2023

Hükûmet yeniden güven yaratabilir mi? Eğer bir istikrar programı yaparsa, gerçekçi faiz politikasına dönerse, Demokrasi ve hukukta eskiye dönerse krizin derinleşmesini önleyebilir. Ama bunları yapmayacağını hepimiz biliyoruz.

Bu durumda olumsuz beklentiler, krizi derinleştirecektir.